

DJELATNOST HISTORIJSKOG ARHIVA U RIJECI

Tokom 1959. godine Historijski arhiv u Rijeci izvršio je ovaj rad:

I. Rad Savjeta.

Arhivski savjet se sastoji od sedam članova, od kojih su pet vanjskih i dva iz ustanove, direktor i jedan član kolektiva. Savjet je kroz 1959. godinu održao šest sjednica. Predmet raspravljanja na sjednicama bio je slijedeći: Pitanja oko izdavanja »Vjesnika«, škartiranje i pojedinačno sređivanje arhivalija, pregled prostorijskih i spremišta, izložbe i arhivski tjedan, pravilnik o kućnom redu i poslovanju, personalna pitanja, sastav savjeta, sastanak službenika sa savjetom, organizacija rada u ustanovi, prijedlog budžeta za 1959. god., plan rada za 1959. god. perspektivni plan, izvršenje plana rada, problem arhivskih spremišta i prostorijskih stanova, stan čuvara zgrade, otkup arhivalija. Rad savjeta odvija se, dakle, u potpunoj koordinaciji s upravom ustanove, te se na savjetu pretresaju sva važna pitanja iz organizacije i funkcioniranja ustanove.

II. Vanjska služba.

U općoj akciji svih naših arhivskih ustanova proveo je i naš arhiv tokom čitave 1959. godine akciju u svrhu provođenja evidencije registratura na cijelom našem nadzornom području, na područjima kotareva Rijeka i Pula. Izvršeno je u tom pogledu 5 sastanaka s tajnicima općina spomenutih kotareva i obavljena su 4 službena putovanja u području kotara Rijeka, a 2 na području kotara Pula. Na sastancima s tajnicima općina bilo je prisutno 20 funkcionera iz općina, a 4 službenika iz ustanove za kotar Rijeka, a na onim za kotar Pula 14 funkcionera iz općina, a 2 službenika iz ustanova.

Na području kotara Rijeka anketirano je upitnim arcima ukupno 1034 ustanova i poduzeća, od toga 825 za kotar, a 209 za grad. Anketi se nisu odazvale ukupno 124 ustanove, od čega 118 za kotar, a 6 za grad. Nisu se odazvale uglavnom samo vjerske organizacije. Na području kotara Pula anketirano je 645 ustanova i poduzeća, a nisu se odazvale 53 ustanove, opet uglavnom vjerske ustanove.

Radi ubrzavanja i pospješivanja rezultata popisa u gradu Rijeci popis registratura su vršili sami arhivisti, koji su popisali registrature svih većih tvornica i ustanova. Na to smo bili ponukani i iz iskustva, da od mnogih anketiranih poduzeća nismo primali realne i tačne podatke. Krajem godine, u mjesecu prosineu, u ustanovi je osnovana posebna referada za vanjsku službu arhiva, i za tu je referadu isključivo zadužen jedan službenik. U toj referadi odmah se počelo s izradom kartoteke registratura čitavog našeg nadzornog područja i poduzete su mjere za popunjavanje i ispravljanje podataka dobivenih tokom akcije anketiranja. Do kraja godine uglavnom je dovršena kartoteka svih registratura, koja će služiti kao temelj daljem sistematskom radu i djelovanju vanjske službe.

III. Preuzimanje nove arhivske građe.

Kroz godinu preuzeta je arhivska građa »Jugolinije«, koja je u vrlo ispremljenom stanju, smiještena u desetak vreća. Taj je arhiv, zbog rada na drugom neodgodnom poslu, privremeno samo smješten. Isto tako preuzet je dio arhivske građe III talijanske osmogodišnje škole na Kozali. Također je preuzet arhiv Projektnog biroa (mape).

IV. Sređivanje, inventariziranje i katalogiziranje arhivske građe.

Težište rada naše ustanove 1959. godine bilo je u sređivanju velikog i važnog fonda našeg arhiva, »Riječke prefekture«. Ta se građa duže vremena nalazila na cijelom tavanu zgrade u ukupnom opsegu od preko 25 m³. Građa je bila u posve razbacanom i izmješanom stanju. Na rad oko uređenja te građe dao se cijeli kolektiv. Od tog su gradiva šartirana po prilici 4 m³, dok se pristupilo radu na sređivanju ostalog materijala. Ta opsežna građa, koja će, kako je predviđeno, u inventaru obuhvatiti 2331 svezak, do kraja godine je već potpuno grubo sređena, tako da će se odmah moći pristupiti izradi detaljnog inventara (taj je rad u ovoj godini nastavljen i uspješno se privodi kraju).

Osim toga prilikom proslave 40-godišnjice SKJ velik dio službenika radio je na pronalaženju arhivskog materijala koji se odnosi na tu proslavu, odnosno na historiju razvoja radničkog pokreta u Rijeci. Tu je građu trebalo sakupljati iz više fondova (Pulska prefektura, Riječki gubernij, Magistrat Riječke prefekture).

Osim toga naknadnim pronalaženjem spisa radilo se na dopunjavanju inventara arhiva bivših parobrodarskih društava iz Rijeke, kao »Fiumana«, »Tirrenia«, »Lloyd Triestino« itd.

V. Popularizacija arhivske službe i saradnja s nastavom.

U mjesecu studenom, kao i svake godine, održan je radi propagande arhivske službe »Tjedan arhiva«. Tom zgodom je priređena izložba u izlozima poduzeća »Naša štampa« na Korzu. Tema je te izložbe bila posvećena gotovo isključivo proslavi 40-godišnjice SKJ, uz čisto ilustrativno i dopunjavajuće izlaganje i nekih starijih dokumenata i knjiga. Održani su tom prilikom i kraći prikazi o arhivima na radio-stanici Rjeka, dijeljeni propagandni leci, poslani od Društva arhivskih radnika iz Zagreba, i priređena prigodna predavanja po školama.

Osim toga tokom godine priređeno je više takvih predavanja po školama, kojima je bio cilj upoznavanje učenika sa značajem i važnošću čuvanja arhiva.

Krajem godine, na radnom sastanku održanom nakon obilaska arhiva od strane instruktorske grupe, izvršena je potpuna reorganizacija saradnje arhiva sa školom i drugim kulturnim ustanovama. Osnovana je posebna referada radi boljeg i uspješnijeg djelovanja te službe, te je izrađen opsežan plan rada za iduću godinu.

VI. Održavanje tečaja talijanskog jezika.

Radi olakšanja rada na sređivanju arhivske građe koja je pisana isključivo talijanskim jezikom održan je u našoj ustanovi četveromjesečni tečaj talijanskog jezika. Tom su tečaju obvezno prisustvovali svi službenici naše ustanove, a vodio ga je v. d. upravitelja ustanove.

VII. Izdavačka djelatnost u ustanovi.

Na osnovu zaključka redakcionog odbora »Vjesnika« priređen je materijal za štampanje V sv. »Vjesnika«, te je u tu svrhu sklopljen ugovor s izdavačkim poduzećem »Novi List« u Rijeci, koji je preuzeo štampanje spomenutog broja »Vjesnika«, uz obavezu doštampanja tog sveska do 1. lipnja iduće godine.

Sadržaj materijala tog sveska je slijedeći:

1. Herljević Anton: Prilozi arhivskoj građi za historiju radničkog pokreta u Rijeci.
2. Bernard Stulli: Prilozi arhivskoj građi iz god. 1918. za Istru i Trst.
3. Zjačić Mirko: Knjiga riječkog kancelara i notara Antuna de Renno de Mutina (1436—1461), svršetak.
4. Šamšalović Miljen: Momjanski karastik.
5. Inventar istarskog sabora (početak).

VIII. Biblioteka ustanove.

Biblioteka ustanove obuhvaćala je krajem godine inventariziranih i katalogiziranih 3.326 primjeraka knjiga i časopisa. Od toga je kroz 1959. godinu nabavljeno 60 novih knjiga i 144 primjerka časopisa (od toga 34 domaća i 14 stranih časopisa).

Biblioteka je zamjenom za naš časopis »Vjesnik« primila 122 primjerka knjiga i časopisa (od toga 42 primjerka iz inozemstva), poklonom 78 primjeraka (od toga 10 knjiga od istaknutih pojedinaca), dok je kupnjom nabavljeno svega 4 primjerka. Godine 1959. bilo je u čitaonici 19 čitača.

IX. Restauracija arhivalija.

Tokom godine izvršen je pregled arhivskog materijala i utvrđeno gradivo koje bi bilo najnužnije restaurirati. Iako se našlo dosta gradiva za koje smatramo da bi bio nužan restauratorski rad, izabrali smo samo najnužnije za početak i to:

1. Osam svezaka notarskog arhiva iz Labina (18. stoljeće). Ti su svesci najviše stradali od vlage te su sasvim slijepjeni i zgrudani. Potrebno bi ih bilo barem cdlijepiti.

2. Zatim 7 pojedinačnih pergamena, koje bi bilo potrebno restaurati:

- a) svibanj 1546. Ugovor o prodaji. Kapetan Jakov Ravnikar prodaje konventu augustinaca mali posjed (sign. I—60).
  - b) 18. studenog 1546. Kardinal Robert razrješava od prisege Aleksandra Simonova iz Bergama (sign. I—61).
  - c) 2. prosinca 1546. Kanonik Bartol iz Bergama saopćava spomenutom Aleksandru razrješnicu od prisege (Sign. I—62.).
  - d) 10. listopada 1548. Pismo Ferdinanda I, kojim uzima pod zaštitu augustinski red u Rijeci (Sign. I 29.).
  - e) 1. travnja 1598. Nadvojvoda Ferdinand potvrđuje povlastice dane augustincima od strane Ferdinanda I i nadvojvode Karla (Sign. I—34.).
  - f) 16. kolovoza 1617. Papa Pavao V imenuje priora riječkih augustinaca Ivana Agatića biskupom senjskim (Sign. I—72.).
  - g) 21. kolovoza 1636. Ferdinand II ponovno potvrđuje privilegij koji je dao nadvojvoda Karlo 18. VI 1574. o izboru vikara i povećanju carine na vino (Sign. I—9.).
- Te smo arhivalije poslali na restauraciju Državnom arhivu u Zagrebu.

X. Ostali rad.

Uprava je poticala službenike na naučni rad i omogućila onima koji su za to pokazali potrebne uvjete dvosatnu slobodnu stručnu i naučnu aktivnost u okvirima radnog vremena. Posebno se takvoj ponuci odazvao jedan službenik čiji rad donosimo u V sv. »Vjesnika«.

Osim toga v. d. upravitelja ustanove pomagao je jednoj službenici oko pripremanja za stručni ispit za arhivskog pomoćnika.

Konačno naša ustanova stalno čini naučne usluge Jadranskom institutu u Rijeci, Naučnoj biblioteci i Narodnom muzeja, s kojima je u naučnom radu najtješnje povezana.

Mirko Zjačić

ARHIV GRADA ZAGREBA

Pregled rada u 1959. godini

I. Vanjska služba

Akcija evidencije registratura vođena je gotovo tokom čitave godine. Obuhvativši u početku preko 1600 registratura ustanova, poduzeća i organizacija na užem i širem području grada Zagreba, taj je broj tokom akcije sveden na 1280, jer se utvrdilo da su neka poduzeća i ustanove fuzionirane ili prešle u nadležnost drugih već obuhvaćenih organizacionih jedinica. U sakupljanju evidencije sudjelovali su gotovo svi stručni službenici, koji su uz određeni zadatak vršili i popularizaciju arhivske službe, ukazujući na nužnost zaštite i sređivanja arhivske građe već u samim registraturama. U podnesenom izvještaju nadležnom državnom arhivu razrađeni su detaljniji podaci o količini evidentirane građe, o stručnosti ljudstva koje građom rukuje, o sredenosti registraturne građe, kao i sastancima (10), učesnicima (373) i posjetima registratura (148) u toku ove akcije.

Redovita vanjska uredovanja obuhvatila su preko 140 očevida u registraturama. Škartiranja su vršena u privrednim poduzećima, narodnim odborima općina, filijalama komunalne banke, kotarskim sudovima, odnosno u 44 registrature, gdje je izlučeno više od 97.000 kg. papira.

II. Preuzimanje građe

U Arhiv grada Zagreba tokom 1959. godine preuzeta je ova građa:

- 1) Zapisnici skupština Narodnog odbora grada Zagreba odnosno Gradskog narodnog odbora — Zagreb 1945—1955, ukupno 63 knjige.
- 2) Bolnica milosrdnih sestara 1906—1945. (dio arhiva).
- 3) Izdavačko poduzeće »IBI« — likvidirano.
- 4) Nakladno poduzeće »Saobraćaj«.
- 5) Srpska privredna banka 1922—1942.
- 6) Zalagaonica i dražbovaonica općine grada Zagreba 1936—1946.
- 7) Zadruga Hrvatskog radiše — zalagaonica 1942—1944.
- 8) Mirovinska zaklada činovnika gradske štedionice 1932—1945.
- 9) Gradska štedionica u Zagrebu — dio — 1914—1948.
- 10) Samoborska štedionica.
- 11) Savez gradskih štedionica 1930—1934.
- 12) Ured za katastar I i II.